

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Zuzanna Rudzińska - Bluszcz

BK-VII.0520.388.2024
Warszawa, 27 grudnia 2024 r.

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

przekazuję odpowiedź na zapytanie poselskie nr 1955 złożone do Ministra Sprawiedliwości przez Panią posłankę Agnieszkę Hanajczyk w sprawie czasu oczekiwania na rozprawę sądową o ustalenie kontaktów rodzica z dzieckiem.

Ad 1 i 2

Sądy powszechne sporządzają informacje statystyczne zgodnie z Programem badań statystycznych statystyki publicznej oraz z zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 stycznia 2021 r. w sprawie wzorów formularzy statystycznych w sądach powszechnych i wojskowych (Dz. Urz. MS z 2021 r. poz. 4).

W zarządzeniu został określony m.in. wzór sprawozdania MS-S16 i 18r w sprawach rodzinnych i nieletnich. Formularz obejmuje 16 działów głównych, które dzielą się na szczegółowe podkategorie. Sprawozdanie liczy łącznie 33 strony.

Sprawozdanie zawiera dział poświęcony czasowi trwania postępowań, dotyczy to jednak głównych kategorii spraw rodzinnych według repertoriów sądowych. Badany jest m.in.:

- czas trwania postępowania sądowego od dnia pierwszej rejestracji do dnia uprawomocnienia się sprawy w I instancji,
- czas trwania postępowania sądowego od dnia pierwszej rejestracji do dnia

uprawomocnienia się sprawy merytorycznie zakończonej (wyrokiem, orzeczeniem) w I instancji,

- czas trwania wszystkich mediacji w sprawie od dnia wydania postanowienia o skierowaniu stron do mediacji do dnia zakończenia mediacji
- termin wyznaczenia pierwszej rozprawy/posiedzenia (od dnia wpływu/wpisu sprawy, wraz ze sprawami zawieszonymi poprzednio zakreślonymi, do dnia, w którym odbyła się pierwsza rozprawa/posiedzenie).

Sprawozdanie nie uwzględnia natomiast informacji o stopniu szczegółowości, który pozwoliłby wyodrębnić średni czas oczekiwania na pierwszą rozprawę i na ogłoszenie orzeczenia w sprawach o ustalenie kontaktów z dzieckiem. Należy wyjaśnić, że nie jest możliwe, aby w formularzach statystycznych odzwierciedlony został każdy przejaw działalności sądów powszechnych. Nadmierne obciążenie sądów obowiązkiem sprawozdawczym mogłoby się negatywnie przełożyć na realizację ich podstawowych obowiązków.

Ad 3

Fakt, że nie jest prowadzona odrębna ewidencja statyczna niektórych kategorii spraw nie oznacza, że sprawy te pozostają poza zakresem zainteresowania Ministerstwa Sprawiedliwości.

Ministerstwo Sprawiedliwości prowadzi stały przegląd instytucji prawa rodzinnego pod względem ich praktycznego funkcjonowania. W tym celu m.in. analizowane jest orzecznictwo sądów opiekuńczych, a także propozycje zmian legislacyjnych, które zgłaszają środowiska związane z prawem rodzinnym w Polsce.

W kontekście pytania o pieczę naprzemienną w pierwszej kolejności należy zauważyć, że już teraz Kodeks rodzinny i opiekuńczy (k.r.o.) sprzyja pozostawianiu władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom. Priorytet ma takie rozstrzygnięcie, w którym sąd, orzekając o rozwodzie (separacji) albo wydając orzeczenie opiekuńcze w przypadku rozłączenia rodziców, będzie pozostawiał władzę rodzicielską obojgu rodzicom i to nawet

wówczas, gdy nie przedłożą oni pisemnego porozumienia co do sposobu wykonywania tej władzy.

Zgodnie z art. 58 k.r.o. i 107 k.r.o. w pierwszej kolejności to sami rodzice powinni zdecydować o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie (separacji) lub na wypadek rozłączenia. Z kolei nawet przy braku porozumienia, mając na względzie naturalne prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, sąd może rozstrzygnąć o sposobie wspólnego wykonywania przez nich tej władzy.

Dzięki takim rozstrzygnięciom dziecko będzie mogło mieszkać na przemian u każdego z rodziców w okresach wskazanych w orzeczeniu. Dopiero gdy przemawiać będzie za tym dobro dziecka, sąd będzie mógł powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do dziecka.

Przepisy proceduralne, które mają zastosowanie w sprawach rodzinnych, także potwierdzają priorytetowy kierunek rozstrzygania o prawie dziecka do wychowania przez oboje rodziców. Użyte w tych przepisach określenie „dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach” (np. art. 582¹ § 4 k.p.c.) wyraźnie nawiązuje do pieczy naprzemiennnej.

Nie może zatem budzić wątpliwości, że piecza naprzemienna jest faktycznie funkcjonującą formą sprawowania władzy rodzicielskiej na gruncie polskiego ustawodawstwa.

Niezależnie od powyższego, w ministerstwie analizowana jest zasadność włączenia do prawa rodzinnego instytucji pieczy naprzemiennnej (pieczy współdzielonej). Zagadnienie to stanowi również przedmiot prac Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Rodzinnego powołanej rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 marca 2024 r. w sprawie utworzenia, organizacji i trybu działania Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Rodzinnego (Dz. U. poz. 349). Do zadań Komisji należy przygotowanie założeń i ogólnych kierunków zmian

w prawie rodzinnym i opiekuńczym oraz opracowanie projektów aktów normatywnych o podstawowym znaczeniu dla prawa rodzinnego i opiekuńczego z uwzględnieniem zadań wynikających z potrzeby harmonizacji prawa polskiego z prawem Unii Europejskiej.

Ministerstwo Sprawiedliwości podejmuje też działania zmierzające do reformy wymiaru sprawiedliwości w sprawach rodzinnych, aby usprawnić i przyspieszyć procesy sądowe dotyczące opieki nad dziećmi oraz innych kwestii rodzinnych. Kierunkowy kształt zmian będzie wynikał z uzgodnień podejmowanych wspólnie z Komisją. Resort dostrzega również kwestię niezadawalającej efektywności działań realizowanych przez Opiniodawcze Zespoły Sądowych Specjalistów, sporządzających na zlecenie sądu opinii w sprawach rodzinnych i opiekuńczych oraz w sprawach nieletnich, na podstawie przeprowadzonych badań psychologicznych, pedagogicznych lub lekarskich. Zebrane zostały niezbędne dane, przeprowadzane są oceny i analizy, na podstawie których Komisja opracowuje optymalne rozwiązania sprzyjające poprawie skuteczności i sprawności funkcjonowania zespołów, co powinno przyczynić się także do usprawnienia postępowań sądowych. Mając na uwadze szczególną wagę przedmiotowej problematyki, przy Ministerstwie Sprawiedliwości został powołany Pełnomocnik do spraw biegłych sądowych, do którego zadań należy m.in. monitoring i analiza potrzeb i działań biegłych sądowych.

Warto jednakże podkreślić, że samo wprowadzenie uniwersalnych instytucji prawnych regulujących określony obszar stosunków rodzinnych, a w szczególności, kategorycznych „zakazów” bądź „nakazów”, nie spowoduje całkowitego rozwiązania spornych sytuacji, a w konsekwencji nie wyeliminuje „negatywnego ładunku emocjonalnego” postępowań sądowych z tego obszaru.

Nie do przecenienia w tych sprawach jest postawa obojga rodziców. Polskie przepisy prawa rodzinnego nie dyskryminują żadnego z rodziców, jednakże to dobro dziecka jest nadrzędną zasadą, którą kieruje się sąd przy wydaniu orzeczenia dotyczącego spraw dziecka.

Z wyrazami szacunku Zuzanna Rudzińska-Bluszcz

/podpisano elektronicznie/